

หัวข้อวิทยานิพนธ์	มายาคติของผู้หญิงในภาพถ่ายของนิตยสารแนวอิโรติกไทย (Feminine Myth and Erotic Images in Thai Magazines)
ชื่อผู้เขียน	วิโรจน์ สุทธิสีมา (Mr. Viroj Suttisima)
แผนกวิชา/คณะ	คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	รองศาสตราจารย์ ดร. สมสุข หินวิมาน
ปีการศึกษา	2550

บทคัดย่อ

การศึกษามายาคติของผู้หญิงในภาพถ่ายของนิตยสารแนวอิโรติกไทย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) เป็นเครื่องมือในการเข้าสู่ปัญหา วิทยานิพนธ์เล่มนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์การทำงานของมายาคติที่เข้าไปกำกับกระบวนการสร้างความหมายในภาพอิโรติกของนิตยสารไทย ด้วยการนำแนวคิดเรื่องสื่อทางเพศและอิโรติก แนวคิดโครงสร้างนิยม แนวคิดสัญวิทยา แนวคิดเรื่อง “มายาคติ” และแนวคิดเรื่อง การวิเคราะห์ภาพถ่าย มาเป็นแนวทางการศึกษา

จากการวิเคราะห์ตัวแทนของภาพอิโรติกผ่านองค์ประกอบของภาพ ประสานกับการใช้เทคนิคสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) ผู้รับสารจำนวน 8 คน พบว่า ภาพอิโรติกในนิตยสารไทยมีความคล้ายคลึงกันในองค์ประกอบย่อย 4 อย่าง ได้แก่ 1) ตัวนางแบบ เป็นนางแบบเพศหญิงที่รูปร่างหน้าตาดี มีหน้าอกและสะโพกขนาดใหญ่ มีผิวค่อนข้างขาวไปจนถึงขาว 2) ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก แม้จะมีความหลากหลายทั้งฉากและอุปกรณ์ แต่ส่วนใหญ่จะช่วยสร้างความหมายให้กับเพศหญิงในแง่ต่างๆ และให้อารมณ์ผ่อนคลายไปจนถึงลึกลับ เย้ายวน และน่าตื่นเต้น 3) เครื่องแต่งกายของนางแบบ เป็นเครื่องแต่งกายที่มีความแตกต่างกันระหว่างนางแบบที่มีชื่อเสียงกับนางแบบที่ไม่มีชื่อเสียง โดยนางแบบที่ไม่มีชื่อเสียงจะแต่งกายไปเปลือยมากกว่า และเปิดเผยให้เห็นอวัยวะเร้นลับมากกว่า และ 4) เทคนิคการถ่ายภาพ ทั้งระยะภาพ มุมภาพ และการใช้เลนส์ ทำให้ภาพของนางแบบออกมาสมจริง เหมือนกับที่คนดูภาพสามารถเห็นได้ในชีวิตประจำวันจากสายตาของตนเอง

องค์ประกอบทั้ง 4 ประการดังกล่าว เมื่อนำมาสังเคราะห์รวมกัน จะได้ความหมายของผู้หญิงในภาพอิโรติก 5 ประการ ผ่านกรอบรหัสซึ่งเป็นตัวแปรต้น 2 ตัวแปร ได้แก่ ความหมายผ่าน

กรอบรหัส “เพศสภาพ” คือ 1) ผู้หญิงคือธรรมชาติ 2) ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ 3) ผู้หญิงเป็นผู้ช่วยคนเพศชาย 4) ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ และ ความหมายผ่านกรอบรหัส “ชนชั้น” คือ 5) ผู้หญิงไม่มีความเท่าเทียมกันทางชนชั้น ความหมายของผู้หญิงผ่านกรอบรหัสดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านภาพอิโรติกให้กลายเป็นเรื่องปกติสามัญ และยกระดับขึ้นสู่การเป็นมายาคติ นั่นคือ อำพรางว่าภาพอิโรติกเป็นเพียง “ภาพหญิงสาวเพื่อความสำราญของผู้ชาย” แต่ในขณะที่เดียวกันกลับแฝงความหมายเชิงวัฒนธรรมทั้ง 5 ประการดังกล่าวเอาไว้อีกด้วย

ข้อค้นพบของงานวิจัยชิ้นนี้เกี่ยวกับ “ภาพอิโรติกของผู้หญิงไทย” ก็คือ

1) ความหมายของผู้หญิงไทยผ่านสื่ออิโรติกระหว่างอดีตกับปัจจุบันนั้น มีความคงอยู่และความเปลี่ยนแปลงผ่านองค์ประกอบของภาพ โดยสิ่งที่คงอยู่คือ การเป็นหญิงสาวรูปร่างหน้าตาดี มีการโพสท่าจนทำให้รูปร่างผิดธรรมชาติเพื่อเน้นอวัยวะแสดงเพศของผู้หญิง และการแบ่งแยกหญิงสาวผ่านเครื่องแต่งกายออกเป็นหญิงสาวชนชั้นสูงและหญิงสาวชนชั้นล่าง ส่วนที่เปลี่ยนแปลงคือเทคนิคการถ่ายภาพคนจริงๆ ซึ่งต่างจากสมัยก่อนที่วาดโดยอาศัยจินตนาการของจิตรกร ทั้งนี้ยังรวมไปถึงความหมาย/คุณค่าบางประการของผู้หญิงอีกด้วย

2) การวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า ภาพอิโรติกคือภาพที่เกิดขึ้นเพื่อตอบสนองจินตนาการของเพศชาย ผ่านกลยุทธ์อันได้แก่ คัดเลือกลักษณะของนางแบบที่มีลักษณะเกินกว่าความเป็นจริงในชีวิตปกติ, การฝังอำนาจของเพศชายผ่านร่างกายของเพศหญิง, การให้บทบาทเพศหญิงในการช่วยคนเพศชาย, การลดทอนความเป็นมนุษย์ของเพศหญิงให้เหลือเพียงวัตถุ และ การทำให้ภาพที่ออกมาสมจริงผ่านเทคนิคการถ่ายภาพ

3) ชื่อเสียงและสถานะของนางแบบ เป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญในงานวิจัยชิ้นนี้ เพราะเป็นสิ่งที่กำหนดว่านางแบบจะได้รับการปฏิบัติอย่างไรในการถ่ายภาพ ซึ่งแสดงออกผ่านองค์ประกอบของภาพ โดยนางแบบมีชื่อเสียงน้อยกว่าจะต้องโพสท่าผิดธรรมชาติมากกว่า ต้องอยู่ในฉากและอุปกรณ์ที่ส่อนัยยะทางเพศมากกว่า แต่งกายเปิดเผยร่างกายและอวัยวะแสดงเพศมากกว่า และองค์ประกอบทั้งหลายนี้ถูกทำให้ดูสมจริงราวกับว่าเป็นธรรมชาติ ผ่านเทคนิคการถ่ายภาพอีกเช่นกัน

ทั้งหมดที่กล่าวมาเกี่ยวกับภาพอิโรติกของนิตยสารไทยนั้น ทำให้เกิดความหมายของเพศหญิงซึ่งมีความต่ำต้อยกว่าเพศชายจนกลายเป็นสิ่งที่ดูเสมือนปกติ โดยความหมายเบื้องต้นที่คนดูภาพจะพบก็คือ “ภาพหญิงสาวเพื่อความสำราญของเพศชาย” โดยที่ความหมายลึกกว่านั้นในระดับวัฒนธรรมคือความหมายของผู้หญิง 5 ประการข้างต้น อย่างไรก็ตาม ความหมาย 5 ประการดังกล่าวไม่ได้ถูกปกปิดหรืออำพราง หากแต่ปรากฏอย่างเปิดเผยโดยที่ผู้รับสารกลับคุ้นเคยเสียจน

ดูเหมือนภาพเกิดขึ้นได้จริงไปโดยปริยาย อันเป็นคุณสมบัติของ “มายาคติ” เกี่ยวกับเพศหญิงที่
ไหลวนอยู่ในสังคมไทยปัจจุบัน